

Prof. Dr hab. Nicole Nau
Katedra Skandynawistyki UAM

2018/2019 semestr letni

POLITYKA JĘZYKOWA W KRAJACH SKANDYNAWSKICH

Drugi wykład
04.03.2019

W ZESZŁYM TYGODNIU: PODSTAWOWE POJĘCIA I TEMATY POLITYKI JĘZKOWEJ

"Przez **politykę językową** rozumie się ogólny **działalność wpływającą na kształt rzeczywistości językowej**, tj. na **system języka i na jego użycie** oraz na **świadomość językową użytkowników.**" (Gajda 1999: 179)

language policy, language planning

- Status planning
- Corpus planning
- Acquisition planning
- Prestige planning

WAŻNE ASPEKTY

- ❖ Przedmiot (na co mają wpływać działania)
- ❖ Uczestnicy (kto działa, a kto jest adresatem)
- ❖ Ideologia (idee o planowaniu i o języku)

POLITYKA JĘZYKOWA A DWIE PODSTAWOWE FUNKCJE JĘZYKA

«Language planning is concerned both with the **symbolic function** of language within a society and with the **instrumental use** that its speakers make of their language.»
(Hoffmann 1991: 205)

«This reflects two of the major functions of language: for **communication** and as a **symbol for assertion of identity**.»
(Spolsky 2009: 154)

DZISIAJ: STATUS PLANNING PRZEZ PRAWODAWSTWO

1. W jakich prawach i ustawach mówie się o statusie i funkcjach języka/języków?
2. Jaki status może język mieć?
3. Jaka jest motywacja i jaki jest cel?
4. Co podlega uregulowaniu?
5. Jakie mogą być podejścia do uregulowania?

GDZIE ZNAJDUJEMY STATUS JĘZYKA? JAKIE NAZWY STATUSU SĄ UŻYWANE?

Gdzie:

- W konstytucjach (Finlandia, Polska, ...)
- W uprawach o języku/-ach (Finlandia, Szwecja, ...)
- W innych uprawach, np. o szkolnictwie, o mediach

Nazwy:

- Język narodowy / National language / Nationalsprache
- Język urzędowy / Official language / Amtssprache
- Język państwoowy / State language / Staatssprache (np. na Łotwie)
- Język główny / huvudspråk / principal language (w Szwecji)

STATUS BEZ USTAW?

Norsk er **hovudspråket** og **nasjonalspråket** i Noreg og er også **offisielt språk** ved at det har rettsleg status som **offentleg administrasjonsspråk**, utan at dette er lovforankra. Bokmål og nynorsk har derimot lovforankra status som likeverdige og likestilte norske **skriftspråk**. (Mål og mening)

Denmark does not have any legislation as such establishing the status of the Danish language, but the Ministry of Culture is responsible for the legislation on Danish orthography which lays down the rules of orthography applying to public institutions. <https://kum.dk/english/policy-areas/the-danish-language/>

JĘZYKI W KONSTYTUCJACH: POLSKA KONSTYTUCJA Z ROKU 1997, ART. 27

<HTTP://WWW.SEJM.GOV.PL/PRAWO/KONST/POLSKI/KON1.HTM>

W Rzeczypospolitej Polskiej językiem **urzędowym** jest język polski. Przepis ten nie narusza praw mniejszości narodowych wynikających z ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Następne artykuły (28 i 29):

Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.

Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.

Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest Mazurek Dąbrowskiego.

Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej.

Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa.

Stolicą Rzeczypospolitej Polskiej jest Warszawa.

PORÓWNAJ: TURCJA, KONSTYTUCJA Z ROKU 1987

ARTICLE 3

The State of Turkey, with its territory and nation, is an indivisible entity.
Its language is Turkish.

Its flag, the form of which is prescribed by the relevant law, is composed of a white crescent and star on a red background.

Its national anthem is the “Independence March”.

Its capital is Ankara.

SZWAJCARIA: JĘZYKI NARODOWE A URZĘDOWE

Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft

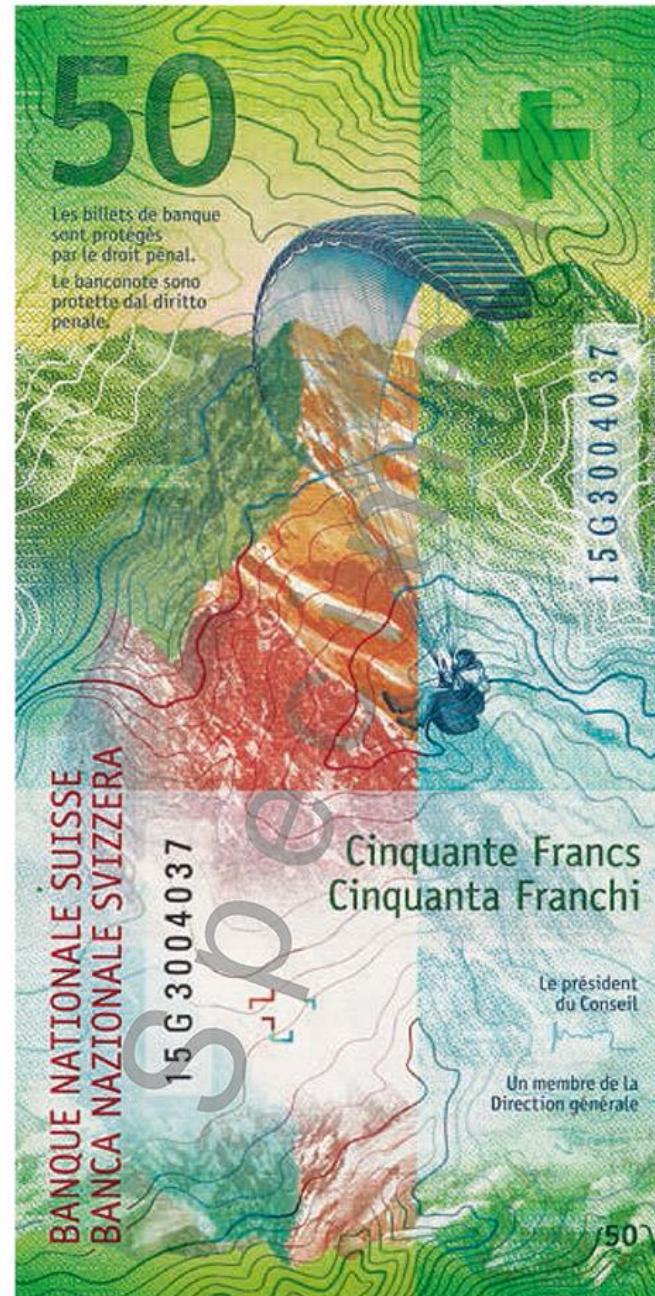
vom 18. April 1999 (Stand am 23. September 2018)

Art. 4 Landessprachen

Die **Landessprachen** sind Deutsch, Französisch, Italienisch und Rätoromanisch.

Engl. translation:

The **National Languages** are German, French, Italian, and Romansh.

Art. 70 Sprachen

- ¹ Die **Amtssprachen** des Bundes sind Deutsch, Französisch und Italienisch. Im Verkehr mit Personen rätoromanischer Sprache ist auch das Rätoromanische Amtssprache des Bundes.
- ² Die Kantone bestimmen ihre Amtssprachen. Um das Einvernehmen zwischen den Sprachgemeinschaften zu wahren, achten sie auf die herkömmliche sprachliche Zusammensetzung der Gebiete und nehmen Rücksicht auf die angestammten sprachlichen Minderheiten.

Art. 70 Languages

- 1 The **official languages** of the Confederation are German, French and Italian. Romansh is also an official language of the Confederation when communicating with persons who speak Romansh.
- 2 The Cantons shall decide on their official languages. In order to preserve harmony between linguistic communities, the Cantons shall respect the traditional territorial distribution of languages and take account of indigenous linguistic minorities.

LUKSEMBURG (NIE W KONSTYTUCJI; USTAWA)

Język narodowy: luksemburski

Języki urzędowe: francuski, niemiecki, luksemburski

Język legislacji: francuski

LUKSEMBURG: USTAWA O JĘZYKACH (LOI DU 24 FÉVRIER 1984 SUR LE RÉGIME DES LANGUES)

[HTTP://LEGILUX.PUBLIC.LU/ELI/ETAT/LEG/LOI/1984/02/24/N1/J0](http://LEGILUX.PUBLIC.LU/ELI/ETAT/LEG/LOI/1984/02/24/N1/J0)

Nous JEAN, par la grâce de Dieu, Grand-Duc de Luxembourg, Duc de Nassau;

Notre Conseil d'Etat entendu;

De l'assentiment de la Chambre des Députés;

Vu la décision de la Chambre des Députés du 25 janvier 1984 et celle du Conseil d'Etat du 7 février 1984 portant qu'il n'y a pas lieu à second vote;

Avons ordonné et ordonnons:

Art. 1er. - Langue nationale

La langue nationale des Luxembourgeois est le luxembourgeois.

Art. 2. - Langue de la législation

Les actes législatifs et leurs règlements d'exécution sont rédigés en français. Lorsque les actes législatifs et réglementaires sont accompagnés d'une traduction, seul le texte français fait foi.

Au cas où des règlements non visés à l'alinéa qui précède sont édictés par un organe de l'Etat, des communes ou des établissements publics dans une langue autre que la française, seul le texte dans la langue employée par cet organe fait foi.

Le présent article ne déroge pas aux dispositions applicables en matière de conventions internationales.

Art. 3. - Langues administratives et judiciaires

En matière administrative, contentieuse ou non contentieuse, et en matière judiciaire, il peut être fait usage des langues française, allemande ou luxembourgeoise, sans préjudice des dispositions spéciales concernant certaines matières.

Retour
haut de page

WIĘCEJ IDEOLOGII W KONSTYTUCJACH: AFRIKA POŁUDNIOWA

Następny slajd:

Constitution of the Republic of South Africa, 1996,

Preamble

We, the people of South Africa,
Recognise the injustices of our past;
Honour those who suffered for justice and freedom in our land;
Respect those who have worked to build and develop our country; and
Believe that South Africa belongs to all who live in it, united in our diversity.

We therefore, through our freely elected representatives, adopt this Constitution as the supreme law of the Republic so as to -

Heal the divisions of the past and establish a society based on democratic values, social justice and fundamental human rights;

Lay the foundations for a democratic and open society in which government is based on the will of the people and every citizen is equally protected by law;

Improve the quality of life of all citizens and free the potential of each person; and

Build a united and democratic South Africa able to take its rightful place as a sovereign state in the family of nations.

May God protect our people.

Nkosi Sikelel' iAfrika. Morena boloka setjhaba sa heso. God seën Suid-Afrika. God bless South Africa. Mudzimu fhatutshedza Afurika. Hosi katekisa Afrika.

Constitution of the Republic of South Africa, 1996

6. Languages

- (1) The official languages of the Republic are Sepedi, Sesotho, Setswana, siSwati, Tshivenda, Xitsonga, Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa and isiZulu.
- (2) Recognizing the historically diminished use and status of the indigenous languages of our people, the state must take practical and positive measures to elevate the status and advance the use of these languages.
- (3)
 - (a) The national government and provincial governments may use any particular official languages for the purpose of government, taking into account usage, practicality, expense, regional circumstances and the balance of the needs and preferences of the population as a whole or in the province concerned; but the national government and each provincial government must use at least two official languages.
 - (b) Municipalities must take into account the language usage and preferences of their residents.

(4) The national government and provincial governments, by legislative and other measures, must regulate and monitor their use of official languages. Without detracting from the provisions of subsection (2), all official languages must enjoy parity of esteem and must be treated equitably.

The 11 official languages of South Africa on display at the Constitutional Court.

(Pic: Flickr, copied from: <http://voicesofafrica.co.za/sisters-fight-save-ancient-african-language-extinction/>)

Constitution of the Republic of South Africa, 1996, Article 6

(5) A Pan South African Language Board established by national legislation must -

(a) promote, and create conditions for the development and use of -

- (i) all official languages;
- (ii) the Khoi, Nama and San languages; and
- (iii) sign language; and

(b) promote and ensure respect for –

- (i) all languages commonly used by communities in South Africa, including German, Greek, Gujarati, Hindi, Portuguese, Tamil, Telugu and Urdu; and
- (ii) Arabic, Hebrew, Sanskrit and other languages used for religious purposes in South Africa.

KONSTYTUCJA „PO SKANDYNAWSKU”: FINLANDIA (PIERWSZA KONSTYTUCJA 1919)

Regeringsform för Finland.

Given i Helsingfors, den 17 juli 1919.

Emedan det, sedan Finland blivit en oavhängig, suverän stat, funnits vara av nöden att utveckla och befästa dess konstitution genom nya grundlagsstadganden, vilka, jämte det de tillförsäkra statsmakten nödig fasthet, utvidga folkrepresentationens befogenheter samt trygga **medborgarnes rätt och lagbundna frihet**, fastställes härigenom, i enlighet med Lantdagens beslut, tillkommet i den ordning 60 § i Lantdagsordningen av den 20 juli 1906 föreskriver, efterföljande regeringsform för Finland.

<http://www.mlang.name/arkisto/regeringsform.html>

O JĘZYKACH NARODOWYCH, PRAWACH I POTRZEBACH OBYWATELI

14 §.

Finska och svenska äro republikens nationalspråk.

Finska, medborgares **rätt** att hos domstol eller förvaltande myndighet i sin sak använda, sitt finska eller svenska modersmål samt att utfå expedition på detta språk skall tryggas genom lag, med beaktande av att landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings **rätt** enligt enahanda grunder tillgodoses.

Den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens kulturella och ekonomiska **behov** skola av staten enligt enahanda grunder tillgodoses.

<http://www.mlang.name/arkisto/regeringsform.html>

FINLANDS GRUNDLAG (2000; AKTUALNA WERSJA

5.10.2018) [HTTPS://WWW.FINLEX.FI/SV/LAKI/AJANTASA/1999/19990731#A731-1999](https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731#A731-1999)

17 § Rätt till eget språk och egen kultur

Finlands **nationalspråk** är finska och svenska.

Vars och ens **rätt** att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk skall tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga **behov** enligt lika grunder.

Samerna såsom **urfolk** samt romerna och andra grupper har **rätt** att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna utfärdas genom lag. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp skall tryggas genom lag.

51 § Språket i riksdagsarbetet

I riksdagsarbetet används finska eller svenska.

De handlingar som behövs för att ett ärende skall tas upp i riksdagen skall regeringen och andra myndigheter överlämna på finska och svenska. Riksdagens svar och skrivelser, utskottens betänkanden och utlåtanden samt talmanskonferensens skriftliga förslag skall likaså avfattas på finska och svenska.

79 § Publicering och ikraftträdande

[...]

Lagarna stiftas och publiceras på finska och svenska.

122 §

Den administrativa indelningen

När förvaltningen organiseras skall en indelning i sinsemellan förenliga områden eftersträvas så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder.

Bestämmelser om grunderna för kommunindelning utfärdas genom lag.

LANGUAGES IN FINLAND

First language in 2017

Finnish 87.9%

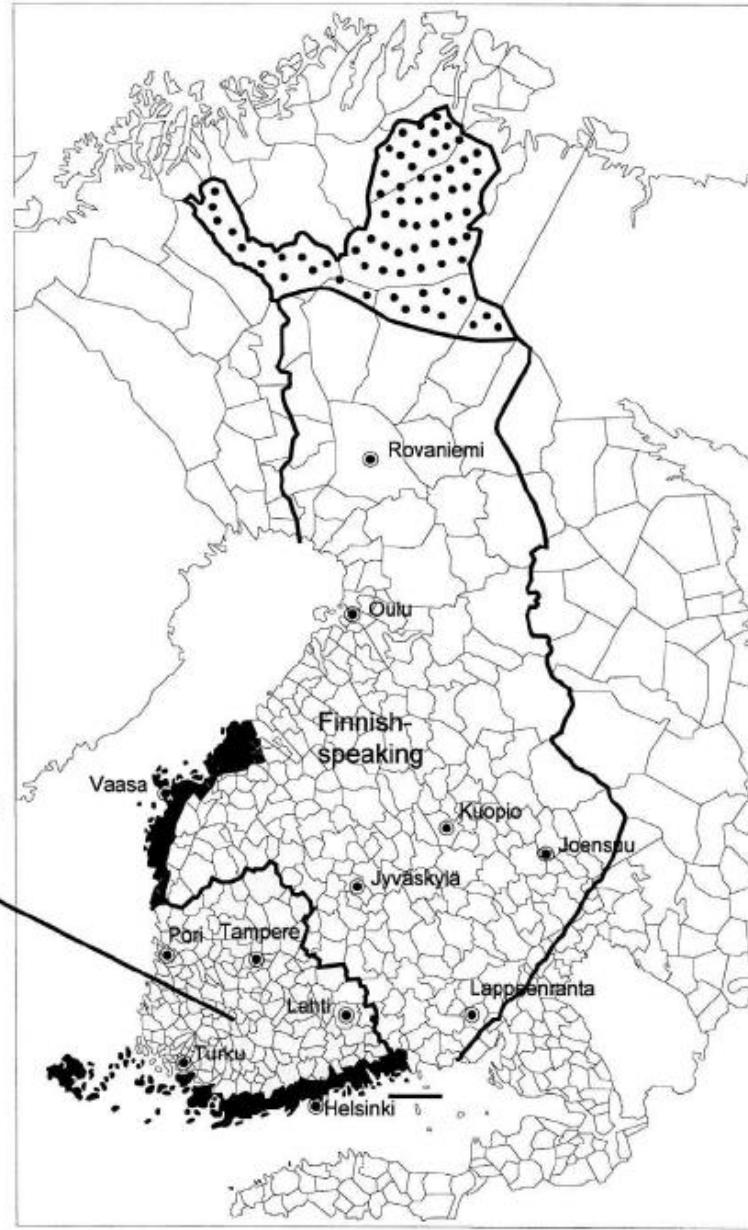
Swedish 5.2%

Sami < 0.1%

- Swedish-speaking
- Saami-speaking

60 % of Finnish people
are living in this area

Latomaa & Nuolijärvi (2002)

Population structure on 31 December

	1900	1950	2000	2016	2017
Population, thousand					
Total	2 656	4 030	5 181	5 503	5 513
Males	1 311	1 926	2 529	2 712	2 719
Females	1 345	2 104	2 652	2 791	2 794
Age, %					
0–14	35.1	30.0	18.1	16.2	16.2
15–64	59.6	63.4	66.9	62.9	62.5
65–84	5.2	6.4	13.5	18.3	18.7
85–	0.1	0.2	1.5	2.6	2.7
Average age, years					
Males	26.3	28.6	37.7	41.1	41.3
Females	27.5	31.6	41.0	43.8	44.0
Language ¹⁾, %					
Finnish	86.8	91.1	92.4	88.3	87.9
Swedish	12.9	8.6	5.6	5.3	5.2
Sami	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Russian	0.3	0.1	0.5	1.4	1.4
Other	0.0	0.1	1.4	5.1	5.4

Finnish in figures 2018

http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/index_en.html

SPRÅKLAG 2004 (UPPHÄVS SPRÅKLAGEN AV 1922)

[HTTPS://WWW.FINLEX.FI/SV/LAKI/AJANTASA/2003/20030423#A423-2003](https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423#A423-2003)

1 § Nationalspråken

Finlands nationalspråk är finska och svenska.

2 § Syftet med lagen

Syftet med denna lag är att trygga den i grundlagen tillförsäkrade rätten för var och en att hos domstolar och andra myndigheter använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska.

Målet är att vars och ens rätt till rättvis rättegång och god förvaltning garanteras oberoende av språket samt att individens språkliga rättigheter förverkligas utan att han eller hon särskilt behöver begära det.

Myndigheterna har rätt att ge bättre språklig service än vad denna lag förutsätter.

JĘZYK BEZ STATUSU W KONSTYTUCJI: NORWEGIA (wersja 08.05.2018) <https://lovdata.no/dokument/nl/lov/1814-05-17>

Kongeriket Norges Grunnlov, § 114.

Til embeter i staten må utnevnes bare de norske borgere, menn eller kvinner, **som taler landets språk**, samt

- a) enten er født i riket av foreldre som på det tidspunkt var norske statsborgere
- b) eller er født i utlandet av norske foreldre som på den tid ikke var statsborgere i noe annet land
- c) eller heretter oppholder seg i riket i ti å
- d) eller blir naturalisert av Stortinget.

W KONSTYTUCJI Z ROKU 1814 (WERSJA LISTOPADOWA)

[HTTPS://NO.WIKISOURCE.ORG/WIKI/KONGERIGET NORGES GRUNDLOV AF 4DE NOVEMBER 1814](https://no.wikisource.org/wiki/Kongeriget_Norges_Grundlov_af_4de_November_1814)

§ 92. Til Embeder i Staten maae alene udnævnes de Norske Borgere, som bekjende sig til den evangelisk-lutherske Religion, have svoret Constitutionen og Kongen Troskab og tale **Landets Sprog**, samt [...]

§ 33. Alle Forestillinger om Norske Sager, saavelsom de Expeditioner, som i Anledning deraf skee, forfattes **i det Norske Sprog**.

§ 47. [...] Det bør være en ufravigelig Regel, at den umyndige Konge gives tilstrækkelig Underviisning **i det Norske Sprog**.

§ 81. Alle Love udfærdiges **i det Norske Sprog** og (de i §. 79 undtagne) i Kongens Navn, under Norges Riges Segl, og i følgende Udtryk:

A co to jest – det Norske Sprog w roku 1814?

At the negotiations about a bilateral union with Sweden in the autumn of 1814, following the short war that August between the two countries, the Norwegians insisted on inserting a clause in their new Constitution stating that the business of the state should be conducted ‘in Norwegian’. The phrase ‘the Norwegian language’ (det norske Sprog) is employed several times in the document (§§ 33, 47, 81). Since nobody at the time had any clear view about what ‘the Norwegian language’ meant, other than denoting the Danish language which they shared with the Danes, it is obvious that this wording was in fact intended to convey the meaning ‘not Swedish’. The laws and everything else pertaining to Norway were not to be written in Swedish, but rather in the written standard used in Norway. At the time this standard was Danish, as it had been for most of the time throughout the long union with Denmark. (Jahr 2014, 17)

ŽRÓDŁA

- Jahr, Ernst Håkon. 2014. *Language Planning as a Sociolinguistic Experiment - The Case of Modern Norwegian*. Edinburgh University Press.
- Mål og mening - ein heilskapleg norsk språkpolitikk*. Kortversjon av St.meld. nr. 35 (2007-2008). PDF at:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/mal-og-meining---ein-heilskapleg-norsk-s/id545896/>
- Latomaa, Sirkku & Nuolijärvi, Pirkko. 2002. The Language Situation in Finland. *Current Issues in Language Planning*, 3:2, 95-202.
- Hoffmann, Charlotte. 1991. *An introduction to bilingualism*. London, New York: Longman.
- Spolsky, Bernard. 2009. *Language management*. Cambridge: Cambridge University Press.